

SHARQ MUTAFAKKIRLARI ASARLARI VOSITASIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI EKOLOGIK TARBİYASINI RIVOJLANTIRISH

Yergasheva Nargiza G'ofurjon qizi

Oriental Universiteti, Pedagogika yo'nalishi

2-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: Matnazarova Karomat Otaboyevna

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20304338>

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi sharq mutafakkirlarining ma'naviy-merosiy qarashlari asosida bo'lajak o'qituvchilarda ekologik tarbiyani rivojlantirish masalalari keng yoritiladi. Xususan, Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino va Alisher Navoiy asarlaridagi tabiatga ehtiyotkorona munosabat, inson va tabiat uyg'unligi haqidagi g'oyalar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari sharq mutafakkirlari merosi ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim pedagogik vosita ekanligini ko'rsatib berdi.

Kalit so'zlar: ekologik tarbiya, sharq mutafakkirlari, ekologik madaniyat, pedagogika, ma'naviy meros, tabiat, bo'lajak o'qituvchi.

Kirish

Bugungi kunda ekologik muammolarning keskinlashuvi insoniyat oldida ekologik madaniyatni rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, bo'lajak o'qituvchilarda ekologik tafakkur va tabiatga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish pedagogika sohasining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Sharq mutafakkirlari asarlarida inson va tabiat o'rtasidagi uyg'unlik, tabiat ne'matlaridan oqilona foydalanish hamda atrof-muhitni asrash g'oyalari keng yoritilgan.

Tadqiqotning maqsadi — sharq mutafakkirlari asarlaridagi ekologik qarashlar asosida bo'lajak o'qituvchilarning ekologik tarbiyasini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari

- sharq mutafakkirlarining ekologik qarashlarini tahlil qilish;
- bo'lajak o'qituvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish omillarini aniqlash;
- mutafakkirlar merosidan ta'lim jarayonida foydalanish usullarini o'rganish;
- ekologik tarbiyani rivojlantirishning samarali pedagogik yo'llarini ishlab chiqish.

Sharq mutafakkirlari ilmiy-ma'naviy merosida tabiatga bo'lgan munosabat alohida o'rin egallaydi. Abu Rayhon Beruniy tabiat hodisalarini ilmiy asosda tushuntirib, insonning tabiat bilan uyg'un yashashi zarurligini ta'kidlagan. Abu Ali ibn Sino esa inson salomatligi va atrof-muhit o'rtasidagi bog'liqlikni yoritib bergan. Ushbu qarashlar ekologik tarbiyaning nazariy asoslarini boyitishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Abu Nasr Forobiy asarlarida jamiyat va tabiat uyg'unligi masalalariga e'tibor qaratilgan bo'lib, insonning tabiatga nisbatan mas'uliyati axloqiy fazilat sifatida talqin etiladi. Alisher Navoiy ijodida esa tabiat go'zalligi, yashil muhitni asrash va suvning qadri haqida qimmatli fikrlar uchraydi. Bu g'oyalar yosh avlodda ekologik ong va ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim pedagogik manba hisoblanadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning ekologik tarbiyasini rivojlantirishda sharq mutafakkirlari merosidan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini yanada oshiradi. Ayniqsa, tarixiy-ma'naviy qadriyatlarni ekologik ta'lim bilan integratsiyalash orqali talabalarda tabiatga mehr,

ekologik mas'uliyat va ijtimoiy faollikni rivojlantirish mumkin. Bu esa kelajak avlodni ekologik jihatdan ongli tarbiyalashga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqotda pedagogik kuzatuv, qiyosiy tahlil, tarixiy-mantiqiy yondashuv va ilmiy manbalarni o'rganish metodlaridan foydalanildi. Sharq mutafakkirlarining asarlari tahlil qilinib, ulardagi ekologik g'oyalar pedagogik nuqtai nazardan baholandi. Shuningdek, ekologik tarbiya samaradorligini aniqlashda nazariy va amaliy tahlil usullari qo'llanildi.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, sharq mutafakkirlari asarlari bo'lajak o'qituvchilarning ekologik tarbiyasini rivojlantirishda muhim ma'naviy va pedagogik asos bo'lib xizmat qiladi. Ularning tabiatga oid qarashlari ekologik madaniyatni shakllantirish, atrof-muhitni asrashga mas'uliyatli munosabatni rivojlantirish hamda yosh avlodni ekologik ongli tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi. Mazkur merosdan ta'lim tizimida samarali foydalanish ekologik tarbiyaning sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Forobiy A. Fozil odamlar shahri. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
2. Beruniy A. R. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. Toshkent: Fan, 2018.
3. Ibn Sino A. Tib qonunlari. Toshkent: Sharq, 2019.
4. Navoiy A. Mahbub ul-qulub. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2020.
5. Yo'ldoshev J. Ekologik tarbiya nazariyasi va metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2021.